

Сторінками історії

До 75 річниці від початку депортації українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944-1951 роках

Після нового поділу Польщі, вигнання українців з їхніх етнічних земель розпочалося з Угоди між урядом УРСР та польським комітетом національного визволення з території Польщі і польських громадян з території УРСР, укладеної 09 вересня 1944-го в Любліні (поширена назва — Люблінська). Відтак у 1944—1951 роках з етнічних земель Закерзоння, де споконвіку компактною групою проживали українці, примусово виселили все корінне населення — близько 750 тисяч осіб! Розкидалися по світах і зникли цілі етноси з їхніми унікальними субкультурами. Жодної добровільності, як подавала той процес радянська пропаганда, в тому не було.

Широкомасштабна акція примусового виселення українців відбувалась у кілька етапів:

1944—1946 роки — виселення майже 500 тисяч українців під лукавою назвою «евакуація» (насправді то була наймасштабніша депортація українського етносу в його новітній історії);

1947 рік — тотальна етнічна чистка під час військово-політичної операції «Вісла» з брутальним виселенням 150 тисяч українців на північно-західні землі Польщі (у концентраційний табір «Явожно» тоді відправили 4 тисячі непокірних українців);

1948 рік — примусове виселення жителів прикордонної смуги західних областей України вздовж радянсько-польського кордону (9125 осіб) з територій, які відходили до Польщі, на схід УРСР (підстава: угода про демаркацію державного кордону між СРСР і ПНР 1947 року; постанова Ради Міністрів УРСР «Про заходи у зв'язку з відселенням радянських громадян з населених пунктів, які відходять від УРСР до Польщі» від 14 квітня 1948 року);

1951 рік — примусове виселення українців Західної Бойківщини з територій, які відходили до Польщі, у південні регіони УРСР (32 066 осіб) внаслідок договору між Польською народною республікою та СРСР «Про обмін ділянками державних територій» від 15 лютого 1951 року.

<https://ukurier.gov.ua/>

15 лютого 1951 року в Москві укладена «Угода між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Польською Народною Республікою «Про обмін ділянками державних територій». Польській республіці були передано частину земель Дрогобицької області (так званої Західної Бойківщини, компактного проживання етнічної української групи – бойків). Однією з умов обміну було виселення місцевого населення. Із 41 села Дрогобицької області у 1951 році були переселені 32066 осіб до Донецької, Херсонської, Миколаївської та Одеської областей.

На територію Донецької області було переселено 10037 бойків. Зокрема в села Званівка, Роздолівка, Верхньокам'янське сучасного Бахмутського району переселено бойків з сіл Лісковате та Коросно Хирівського району Дрогобицької області. У Тельманівський (сучасний Бойківський) район переселено мешканців села Чорна Нижньо-Устрицького району, зокрема у смт Тельманове - 514 осіб, в село Мічуріне - 282, в село Староласпа – 299, в Олександрівський район зокрема село Криниці — декілька сотен.

За 40 років життя на чужині при радянській владі більша частина бойків не розпорошилась серед місцевого населення та зберегла культурну спадщину свого народу і стародавні українські традиції.

За часи незалежності України почалось поступове відродження культурної та історичної спадщини депортованого народу. В місцях проживання переселенців із Західної України побудовано церкви Української греко-католицької церкви (УГКЦ), а в селі Званівці – єдиний на території Донецької області монастир УГКЦ. В січні 2018 року в Званівській об'єднаній територіальній громаді пройшов перший на Донеччині різдвяний фестиваль вертепників та колядників.

Використано матеріали з газети «Урядовий кур'єр».

<https://ukurier.gov.ua/>

та фотодокументи з вебсайту «Історична Правда»:

<http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/08/20/53053/>